

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Andrén, Erik, *Sveriges kyrkor, Gästrikland, häfte 2, landskyrkorna*, Stockholm 1936

Eriksson, William, *Torsåkers kyrka 1758-1958*, Gävle 1958

Kilström, Bengt Ingmar, *Torsåkers kyrka*, Gästriklands kyrkor, Strängnäs 1971

Länsmuseet Gävleborg, ärendearkivet

Länsstyrelsen Gävleborg, ärendearkivet

Riksantikvarieämbetet, Antikvarisk-topografiska arkivet

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
Ca. 1200	Den första kyrkan uppförs som ett rektangulärt långhus med ett lägre och smalare kor.	Kilström, B I., 1971
1300-tal	En sakristia byggs norr om koret.	Kilström, B I., 1971
1314	Torsåkers församling omnämns för första gången.	Andrén, E. 1936
1400-tal	Ett vapenhus byggs på långhusets södra sida.	Kilström, B I., 1971
1400-1500-tal	Valv slås i koret och långhuset.	Kilström, B I., 1971
1684	Taket på den medeltida kyrkan brinner. I samband med återuppbyggnadsarbetet utvidgas den tidigare enskeppiga kyrkan åt söder med ytterligare ett skepp. Det tidigare vapenhuset rivs.	Andrén, E. 1936
1685	Predikstolen renoveras.	Kilström, B I., 1971
1686	Kyrkan får en ny predikstol byggd av Måns Jonsson från Hudiksvall och målad av mästern Matthias i Torsåker.	Andrén, E. 1936
1688	Kyrkan får en ny altarpupp byggd och målad av samma bildhuggare och målare som utfört predikstolen.	Andrén, E. 1936
1694	En ny ingång huggs upp i västra muren. Tidigare fanns endast ingång från söder.	Andrén, E. 1936
1697	En läktare byggs över södra sidoskeppet.	Andrén, E. 1936
1702	Nya fönster tas upp i den tidigare fönsterlösa nordmuren.	Andrén, E. 1936
1703	En läktare byggs i väster.	Andrén, E. 1936
1730	Kyrkans första orgel byggd av Daniel Strähle vid Stjärnsunds bruk i Dalarna placeras på västra läktaren.	Andrén, E. 1936
1753	Torsåkers medeltida kyrka rivs för att ge plats åt en ny kyrka.	Andrén, E. 1936
1754	Den nya kyrkan börjar byggas på den gamla kyrkans plats under ledning av murmästaren Anders Romberg. Eventuellt utnyttjades delar av de	Andrén, E. 1936

	äldre murarna vid nybyggnaden.	
1756	Efter missnöje i församlingen byts murarmästaren ut mot Daniel Lundqvist från Gävle. Lundqvist arbetar fram nya ritningar och utför murningsarbetet i gråsten med omfattningar i tegel. Kyrkan spritputsas. Den äldre altaruppsatsen och predikstolen flyttas över från den rivna kyrkan.	Andrén, E. 1936
1758	Torsåkers nya kyrka står färdig för invigning, dock med ett provisoriskt tornavslut.	Andrén, E. 1936
1762	Nya smidesgrindar sätts upp vid kyrkogårdens ingång i norr smidda av S Broman, även upphovsman till grindarna vid Gävle slott.	Andrén, E. 1936
1774	Kyrkogården vidgas åt öster.	Eriksson, W. 1958
1792	Tornet byggs färdigt med en lanternin av byggmästare Erik Sjöström från Gävle, efter ritningar från Överintendentämbetet. Ett nytt tornur från Stjärnsund installeras.	Andrén, E. 1936 Kilström, B.I., 1971
1800	En ny altaruppsats, troligen ritad av T. G. Wennerberg, ersätter den äldre, vilken sätts upp på korets norra vägg.	Andrén, E. 1936
1828	Kyrkogården vidgas åt norr.	Eriksson, W. 1958
1856	Kyrkan får sin nuvarande orgel.	Andrén, E. 1936
1875	En källare byggs söder om koret och kyrkan får sin första värmeanläggning.	Eriksson, W. 1958
1883-87	Kyrkogården vidgas åt öst, väst och norr.	Eriksson, W. 1958
1895	Kyrkan renoveras. Ett stort altarfönster tas upp i korets mitt och utsmyckas med en glasmålning föreställande den gode herden. Altaret får en ny altarring och väggarna kläds med en 1,2 m hög bröstpanel. Den äldre slutna bänkinredningen byts ut mot en öppen.	RAÄ, ATA
1904	På den år 1875 byggda källaren söder om koret uppförs en ny sakristia. Den äldre sakristian vid korets norra mur omvandlas till gravkor. En kulvert byggs under kyrkans golv för att sprida värmen bättre.	Andrén, E. 1936
1914	Elektrisk belysning installeras.	Kilström, B I., 1971
1923	Kyrkan får nytt spåntak och väggarna målas invändigt.	RAÄ, ATA
1925	Kyrkan får elektrisk uppvärmning.	Andrén, E. 1936, RAÄ, ATA
1928	Orgeln renoveras och kompletteras.	Eriksson, W. 1958
1943	Beslut tas att kyrkogården skall vidgas åt öster.	Eriksson, W. 1958
1949	Kyrkan genomgår en omfattande renovering. Det mellersta korfönstret muras igen och 1688-års altaruppsats återfår sin plats som huvudaltare. Delar av golvet tas upp och ersätts med ett nytt. Bänkinredningen ersätts i sin helhet med nuvarande. Samtliga väggar och valv bilas rena från puts och ny slås på. Nytt värmesystem installeras. Sakristian återfår sin ursprungliga plats i rummet norr om koret medan det södra görs om till	Eriksson, W. 1958

	förråd. Grundförstärkningar görs och tornet renbilas och putsas om. Den medeltida kyrkans grundmurar blottas och dokumenteras.	
1957	Orgeln renoveras och kompletteras.	RAÄ, ATA
1963	Bjälkarna under klockbockarna renoveras.	RAÄ, ATA
1964	Nytt tornur installeras, tillverkat av AB Westerstrands urfabrik, Töreboda. Nya målade korfönster sätts in efter en donation avsedda till desamma.	RAÄ, ATA Kilström, B I., 1971
1969	Fasaderna renoveras och taket beläggs med koppar. Valven isoleras, dragstag monteras ovan korvalvet och en toalett installeras i vapenhuset.	Kilström, B I., 1971 RAÄ, ATA
1970	En minneslund anläggs på kyrkogården.	Länsmuseet, ärendearkivet
1976	Ett lyftbord för kistor installeras i korets södra del.	Länsmuseet, ärendearkivet
1983	En ekonomibygnad uppförs på kyrkogården.	Länsstyrelsen, ärendearkivet
1990	Kyrkogården utvidgas åt söder.	Länsstyrelsen, ärendearkivet
1992	Kyrkan renoveras. Väggar, valv och fönster avfärgas invändigt. Bänkvärmare installeras. Utvändigt knackas putsen delvis ned och ersätts med ny. Hela kyrkan avfärgas. Kyrkogården ändras.	RAÄ, ATA
2001	Orgelfasaden renoveras och konserveras.	Länsstyrelsen, ärendearkivet
2004	Brand- och inbrottslarm installeras.	Länsstyrelsen, ärendearkivet